

СУТНІСТЬ ПОНЯТТЯ «АНГЛОМОВНА ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ В УСНОМУ МОВЛЕННІ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ-ПЕДІАТРІВ»

Здійснено аналіз сутності і структури поняття «англомовна професійно орієнтована компетентність в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів» у контексті навчання англійської мови для спеціальних цілей. Поняття «професійно орієнтована англомовна компетентність майбутнього лікаря-педіатра» визначено як інтегративну якість цього фахівця, яка виражається в інтеграції мовних, мовленнєвих, соціолінгвістичних, професійних знань, умінь, навичок, здатності досягати комунікативної мети у процесі професійно орієнтованого англомовного спілкування. Встановлено, що структура професійно орієнтованої англомовної компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів є дворівневою, багатокомпонентною. Висвітлено основні підходи, на яких ґрунтувалося і ґрунтується навчання англійської мови для спеціальних цілей, а саме: реєстровий, жанровий, дискурсивний, комунікативний, особистісно-орієнтований, підхід, орієнтований на студента. Визначено критерії, за якими здійснюється оцінювання рівня сформованості англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів.

Ключові слова: англомовна професійно орієнтована компетентність, усне мовлення, майбутні лікарі-педіатри.

К. И. Цымбровская

СУЩНОСТЬ ПОНЯТИЯ «АНГЛОЯЗЫЧНАЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНО ОРИЕНТИРОВАННАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ В УСТНОЙ РЕЧИ БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ-ПЕДИАТРОВ»

В статье произведен анализ сущности и структуры понятия «англоязычная профессионально ориентированная компетентность в устной речи будущих врачей-педиатров» в контексте обучения английскому языку для специальных целей. Понятие «профессионально ориентированная англоязычная компетентность будущего врача-педиатра» определено как интегративное качество этого специалиста, которое выражается в интеграции языковых, речевых, социолингвистических, профессиональных знаний, умений, навыков, способности достигать коммуникативной цели в процессе профессионально ориентированного англоязычного общения. Установлено, что структура профессионально ориентированной англоязычной компетентности в устном общении будущих врачей-педиатров является двухуровневой, многокомпонентной. Определены основные подходы, на которых основывалось и основывается обучения английскому языку для специальных целей, а именно: регистровый, жанровый, дискурсивный, коммуникативный, личностно-ориентированный, подход, ориентированный на студента. Определены критерии, по которым осуществляется оценка уровня сформированности англоязычной профессионально ориентированной компетентности в устной речи будущих врачей-педиатров.

Ключевые слова: англоязычная профессионально ориентированная компетентность, устная речь, будущие врачи-педиатры.

THE ESSENCE OF THE CONCEPT «ENGLISH-SPEAKING VOCATIONALLY-ORIENTED COMPETENCE IN ORAL SPEECH OF FUTURE PEDIATRICIAN»

The article analyses the essence and structure of the concept «English-speaking vocationally-oriented competence in oral speech of future paediatrician» in the context of English language learning for special purposes. The notion «vocabulary-oriented competence in oral speech of future paediatrician» has been defined as an integration quality of this specialist, which expresses in the integration of linguistic, speech, sociolinguistic, professional knowledge, ability, skills, and capability to achieve a communicative goal in the process of English-speaking vocationally-oriented communication. The research has established that structure of English-speaking vocationally-oriented competence in oral speech of future paediatrician is bi-level and multi-component. Main approaches, which were and was the English language for special purposes learning based on, namely registry-based, genre, discursive, communication, self-oriented approach, which is student-oriented, have been cleared up. The criteria on the base of which the professionally oriented competence of future paediatricians' oral English speech are estimated have been revealed.

Key words: English-speaking vocationally-oriented competence, oral speech, future paediatrician.

Постановка проблеми. В умовах кардинальних змін у вітчизняній системі вищої освіти, зміни вектора її розвитку в напрямі глобалізації, зростання ролі освітніх та інформаційних технологій, мобільності студентів і науковців у європейському і світовому освітньому просторі відбуваються значні зміни у сфері вивчення іноземних мов та іноземних мов за професійним спрямуванням. Сьогодні лікарям-педіатрам задля повноцінної реалізації професійних ролей і функцій необхідно на високому рівні володіти англійською мовою професійного спілкування, мати сформовану англомовну професійно орієнтовану компетентність у говорінні.

Аналіз досліджень і публікацій. Окремим аспектам окресленої проблеми присвячено наукові розвідки фахівців з лінгвістики і методики навчання іноземних мов. Зокрема, сутність і структуру комунікативної компетентності вивчали Н. Хомський, Д. Хаймс, Дж. Філіпс, С. Савігнон, М. Канале, Д. Кенері, М. Селсе-Мурсія, С. Ніколаєва, О. Бігич, Н. Бориско, Л. Сажко, П. Сисоєв та ін. Особливості навчання англійської мови для спеціальних цілей досліджували Т. Хатчінсон, А. Уотерс, Т. Дадлі-Еванс, М. Сейнт Джон, Дж. Манбі та ін.

Мета статті – проаналізувати сутність та структуру англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів у контексті навчання англійської мови для спеціальних цілей.

Відповідно до мети сформульовано **завдання**: 1) визначити поняття англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів, 2) з'ясувати структуру англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів, 3) визначити критерії оцінювання англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів, 4) виявити особливості навчання англійської мови для спеціальних цілей майбутніх лікарів-педіатрів.

Виклад основного матеріалу. З виникненням теорії Д. Хаймса про сутність і структуру комунікативної компетентності формування цього конструкту стало ціллю навчання іноземної мови. Науковець протиставив свою концепцію комунікативної компетентності теорії граматичної (лінгвістичної) компетентності Н. Хомського. Теорія Н. Хомського не бере до уваги впливу граматично нерелевантних умов, а саме обмеження пам'яті, відволікання, зміна уваги і зацікавленості, помилки під час використання знань у мовленнєвій ситуації [1]. Д. Хаймс визначив комунікативну компетентність як здатність мовця розмовляти мовою з лінгвістичною майстерністю та належним чином використовувати мову у різних соціальних ситуаціях, здатність застосовувати граматичну компетентність в комунікативних ситуаціях, тим самим надаючи соціолінгвістичного характеру лінгвістичному трактуванню комунікативної компетентності Н. Хомського. Таким чином, вважає Д. Хаймс, комунікативна компетентність включає правила і умовності, які лежать в основі розуміння і вживання мови у різних соціолін-

гвістичних і соціокультурних контекстах [2]. Щодо предмету нашого дослідження, у процесі формування професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів необхідно враховувати правила і умовності професійної етики та етикету.

Для визначення сутності англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів релевантним є визначення комунікативної компетентності Дж. Філіпса. Дж. Філіпс розуміє комунікативну компетентність як ситуативну здатність встановлювати реалістичні комунікативні цілі і максимізувати їх досягнення за допомогою використання власних мовних знань, мовленнєвих вмінь і навичок відповідно до контексту. З іншого боку, науковець трактує комунікативну компетентність як комунікативну теорію, яка генерує адаптаційні характеристики комунікації [3].

Згідно Д. Кенері і М. Коуді комунікативна компетентність – це здатність надсилати сигнали, які сприяють досягненню цілей в процесі підтримання розмови в рамках соціальної прийнятності. Компетентні комунікатори намагаються об'єднати зусилля з метою створення продуктивного і спокійного діалогу [4].

Важливими ознаками комунікативної компетентності виступають ефективність і доцільність мовлення у процесі комунікації. С. Савін'юйн наголошує на тому, що ефективність комунікації, а відтак і комунікативна компетентність залежать від узгодження значення між мовцями, оскільки комунікація є спонтанною [5, с. 8].

Формується комунікативна компетентність студентів у чотирьох аспектах: лінгвістичному, соціолінгвістичному, дискурсивному і стратегічному. Відтак, можемо говорити про чотири найвагомші складові комунікативної компетентності – лінгвістичну, соціолінгвістичну, дискурсивну і стратегічну компетенції.

Аналіз нормативної документації іншомовної підготовки майбутніх лікарів-педіатрів, вимог Загальноєвропейських рекомендацій щодо мовної підготовки фахівців, джерел з проблеми дослідження дозволив трактувати поняття «професійно орієнтована англомовна компетентність» як інтегративну якість фахівця, яка виражається в інтеграції мовних, мовленнєвих, соціолінгвістичних, професійних знань, умінь, навичок, здатності досягати комунікативної мети у процесі професійно орієнтованого англомовного спілкування [6].

Мовленнєву компетентність можна розглядати як складову професійно орієнтованої англомовної компетентності майбутнього лікаря-педіатра, яка, в свою чергу, включає ряд компетентностей: в рецептивних (аудіюванні, читанні) та продуктивних (говорінні, письмі) видах мовленнєвої діяльності. Вслід за Л. Сажко вважаємо, що із зазначених компонентів особливу увагу потрібно приділяти формуванню англомовної професійно орієнтованої компетентності у говорінні, адже за умови сформованості відповідних умінь студент зможе набути здатності до реалізації усно-мовленнєвої комунікації у важливих для нього сферах і ситуаціях спілкування фахового характеру [7].

У контексті нашого дослідження ототожнюємо поняття «професійно орієнтована англомовна компетентність у говорінні майбутніх лікарів-педіатрів» та «професійно орієнтована англомовна мовленнєва компетенція у говорінні майбутніх лікарів-педіатрів». Вважаємо, що друге поняття конкретизує перше, проте у нашому дослідженні вони можуть вживатися як взаємозамінні, оскільки вживаються на означення однієї і тієї ж інтегральної якості майбутніх лікарів-педіатрів. Визначаємо професійно орієнтовану англомовну компетентність у говорінні майбутнього лікаря-педіатра як здатність фонетично правильно, лексично і граматично коректно оформлювати висловлювання, відповідно використовувати англійську мову професійного спілкування в змодельованих типових комунікативних ситуаціях фахового характеру в усному монологічному, діалогічному і полілогічному мовленні.

Встановлено, що структура професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх лікарів-педіатрів є дворівневою, багатокомпонентною. Виявлені компоненти її двох рівнів [за 8; 9]: лінгвістичні знання, соціолінгвістичні знання, професійні знання, рецептивні і продуктивні уміння, рецептивні, репродуктивні, продуктивні навички (на першому рівні) та лінгвістична, соціолінгвістична, професійна компетентність, емоційно-ціннісне ставлення до предмету комунікативної діяльності, досвід комунікативної діяльності фахового характеру (на другому рівні).

Між усіма компонентами професійно орієнтованої англомовної компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів існує тісна взаємодія як у межах рівнів, так і між ними. Формується і розвивається професійно орієнтована англомовна компетентність у говорінні майбутніх лікарів-педіатрів у тісній інтеграції з формуванням і розвитком професійно орієнтованої англомовної компетентності у інших видах мовленнєвої діяльності майбутніх лікарів-педіатрів.

Традиційний процес розробки курсу навчальної дисципліни «Англійська мова для спеціальних цілей» має два недоліки: по-перше, не звертається увага на формування у студентів здатності до комунікації; по-друге, нездатність аналізувати і залучати реалії навчальної ситуації. Викладачі змушені навчати фаховий матеріал, предмет якого вони часто не розуміють. До того ж, вивчаючи іноземну мову професійного спрямування, студент має справу з навчальним матеріалом, який позбавлений комунікативної спрямованості.

Починаючи з 60-х рр. минулого століття традиційне навчання англійської мови для спеціальних цілей ґрунтувалося на засадах реєстрового аналізу. У 70-х рр. минулого століття акцент змістився в бік риторичного та дискурсивного аналізу. Навчання на основі реєстрового аналізу фокусувалося на граматиці у межах речення, в той час, як навчання на основі риторичного і дискурсивного аналізу фокусувалося на процесі поєднання речень у дискурсу і продукування значення [10, с.9-12]. На відміну від прихильників традиційних методів навчання, новатори почали зосереджувати увагу на використанні мови у реальній комунікації професійного характеру. Більше уваги звертається на шляхи оволодіння іноземною мовою і на відмінності засвоєння мови, ніж на методи презентації навчального матеріалу [11, с. 6-8].

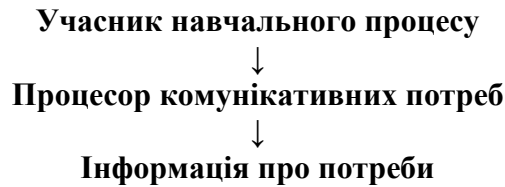
Навчання іноземної мови для спеціальних цілей почало базуватись на засадах комунікативного та особистісно орієнтованого підходів, а також підходу, орієнтованого на студента. Комунікативний підхід до навчання іноземних мов професійного спілкування передбачає формування у студентів здатності використовувати мову в реальній чи умовно комунікативній ситуації спілкування фахового характеру для досягнення комунікативних цілей. Особистісно-орієнтований підхід чи підхід, орієнтований на студента, надає студентам можливість практикувати критичне і креативне мислення, вирішення завдання і прийняття рішень. Згаданий підхід передбачає активізацію пам'яті студентів, застосування, аналіз, синтез, прогноз і оцінка. Відтак, навчання іноземної мови, організоване на засадах концепції М. Лонга, зазнало значного впливу з боку ранньої версії т. зв. гіпотези взаємодії, запропонованої М. Лонгом. Воно зосереджується на змістовій взаємодії учасників навчального процесу, яка ґрунтується на використанні спонтанних висловлювань у роботі пар або групи.

Існують різноманітні методи навчання іноземних мов для спеціальних цілей на основі комунікативного, особистісно орієнтованого підходів, а також підходу, орієнтованого на студента, а саме: занурення, індуктивне навчання, структуроване пред'явлення навчального матеріалу та ін.

Переваги навчання англійської мови для спеціальних цілей на засадах вище зазначених підходів полягають у ефективності, інтенсифікації і результативності навчального процесу. Усе це досягається за допомогою розробки навчального курсу на засадах визначення потреб студентів і орієнтації на згадані підходи, попереднього визначення навчального матеріалу, ресурсів і подальшого їх включення у курс навчання [12].

Необхідно наголосити, що навчання англійської мови для спеціальних цілей ґрунтується на аналізі потреб тих, хто навчається [10, с. 121]. Не слід розглядати навчання англійської мови для спеціальних цілей як результат мовного аналізу, його необхідно трактувати як наближення до задоволення потреб студентів. Відповідно, навчальні потреби студентів повинна враховувати методика формування у майбутніх лікарів-педіатрів англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні.

Допоможе у ефективному плануванні процесу формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні у майбутніх лікарів-педіатрів т. зв. модель Манбі. До дев'яти компонентів моделі Манбі, котрі стосуються комунікативних вимог, входять: учасник, цілеспрямоване середовище, оточення, взаємодія, інструментальність, діалект, цільовий рівень, комунікативна подія і комунікативний ключ. Базується згадана модель на застосуванні моделі аналізу потреб Манбі (рис. 1) [13, с. 154-167].

Рисунок 1 – Модель аналізу потреб Манбі

В центрі моделі знаходиться процесор комунікативних потреб з низкою категорій, котрі вміщують інформацію про студента. Коротка характеристика потреб – опис рівня володіння іноземною мовою після закінчення курсу, у нашому випадку – зазначення рівня сформованості англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів. [13, с. 154-167].

Проаналізована модель передбачає, що аналіз потреб починається з визначення потреб студентів, які вивчають іноземну мову, і переходить до аналізу лінгвопрагматичних характеристик професійного дискурсу, домінуючих методів навчання та видів навчальної діяльності, спрямованих на досягнення навчальної мети.

Сучасний дискурс лікарів-педіатрів належить до різновиду інституційного дискурсу – спеціалізованого усталеного виду спілкування, зумовленого соціальними функціями партнерів у системах колега-колега, лікар-пацієнт, лікар-батьки пацієнта і регламентованого як за змістом, так і за формою.

Адаптуючи результати досліджень Д. Канарі і М. Коуді до предмету нашого дослідження, можемо оцінювати рівень сформованості англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному спілкуванні майбутніх лікарів-педіатрів на основі шести критеріїв оцінки компетентності [4]:

- адаптивність (здатність змінити поведінку і цілі з метою задовільнити потреби взаємодії);
- залучення до комунікації (поведінкова і когнітивна діяльність, усвідомлене залучення, яке проявляється внаслідок взаємодії поведінок, що оцінюються згідно сприйняття, реакції і уваги);
- управління комунікацією (регулювання співрозмовниками взаємодії, адаптація і контроль соціальних ситуацій, контроль динаміки розмови, розвиток і зміна теми розмови);
- емпатія (здатність виявляти розуміння і співчуття у певній комунікативній ситуації);
- ефективність (досягнення цілей комунікації, досягнення особистих цілей, фундаментальний критерій для визначення компетентності);
- відповідність (відповідність очікуванням щодо даної комунікативної ситуації).

Перелік критеріїв оцінювання рівня сформованості англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів повинен включати ще й критерії, які стосуються власне оцінювання усного мовлення, а саме: фонетичну правильність, лексичну адекватність, граматичну коректність; змістовність висловлювань: відповідність темі, обґрунтованість відображення комунікативних намірів та форм їх реалізації, аргументованість; логіку викладу; інтерактивність; професійну спрямованість.

На основі проведеного дослідження можемо зробити такі **висновки**. Аналіз сутності і структури поняття «англомовна професійно орієнтована компетентність в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів» довів, що комунікативна компетентність формується у чотирьох аспектах: лінгвістичному, соціолінгвістичному, дискурсивному і стратегічному. Відтак, визначають чотири найвагоміші складові комунікативної компетентності: лінгвістичну, соціолінгвістичну, дискурсивну і стратегічну.

Професійно орієнтована англомовна компетентність майбутнього лікаря-педіатра – інтегративна якість згаданого фахівця, яка виражається в інтеграції мовних, мовленнєвих, соціолінгвістичних, професійних знань, умінь, навичок, здатності досягати комунікативної мети у процесі професійно орієнтованого англомовного спілкування.

Структура професійно орієнтованої англомовної компетентності у говорінні майбутніх лікарів-педіатрів є дворівневою, багатокомпонентною. Компонентами її першого рівня є: лінгвістичні знання, соціолінгвістичні знання, професійні знання, рецептивні і продуктивні уміння, рецептивні, репродуктивні, продуктивні навички. Компонентами її другого рівня є: лінгвістична, соціолінгвістична, професійна компетентність, емоційно-ціннісне ставлення до предмету комунікативної діяльності, досвід комунікативної діяльності фахового характеру.

До основних підходів, на яких ґрунтувалося і ґрунтується навчання англійської мови для спеціальних цілей, належать: реєстровий, жанровий, дискурсивний, комунікативний, особистісно-орієнтований, підхід, орієнтований на студента.

Серед основних критеріїв, за якими здійснюється оцінювання рівня сформованості англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів: фонетична правильність, лексична адекватність, граматична коректність; змістовність висловлювань: відповідність темі, обґрунтованість відображення комунікативних намірів та форм їх реалізації, аргументованість; логіку викладу; інтерактивність; професійна спрямованість; адаптивність; залучення до комунікації; управління комунікацією; емпатія; ефективність.

Перспективи подальших досліджень. Аналіз сутності англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів, а також навчання згаданих фахівців англійської мови для спеціальних цілей не вичерпує усіх аспектів проблеми розробки методики формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів. Аналіз і обґрунтування домінуючих підходів формування англомовної професійно орієнтованої компетентності в усному мовленні майбутніх лікарів-педіатрів стане предметом наших подальших наукових розвідок у цьому напрямку.

Список літератури

1. Chomsky N. *Aspects of the Theory of Syntax* / Chomsky N. – MIT Press, 1969. – 261 p.
2. Hymes D. H. *On Communicative Competence* // *Sociolinguistics. Selected Readings* / J.B. Pride, J. Holmes (Eds). – Harmondsworth: Penguin Education, Penguin Books Ltd. – 1972. – P.269-293.
3. Philips S. U. *Participant Structures and Communicative Competence: Warm Springs Children in Community and Classroom* // *Linguistic Anthropology: A Reader* / A. Duranti (Ed.). – 2nd ed. – Wiley Blackwell, 2009. – P. 329-342.
4. Canary D. *Interpersonal Communication. A Goals Based Approach* / D. Canary, M. Cody, V. Manusov. – NY: St. Martin's Press. – 4th ed. – 2008. – 560 p. – Ch. 16.
5. Savignon S. J. *Communicative Competence: An Experiment* / S. J. Savignon // *Foreign Language Teaching*. – Philadelphia: The Centre for Curriculum Development, Inc., 1972. – P. 8.
6. *Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти : вивчення, викладання, оцінювання* / Наук. ред. укр. вид. С. Ніколаєва. – К. : Ленвіт, 2003. – 273 с.
7. Сажко Л. А. Шляхи формування іншомовної компетентності в говорінні студентів мовних спеціальностей / Л. А. Сажко // *Наукові праці*. – 2011. – Вип. 161. – Том 173. – С. 116-119.
8. Canale M. *From communicative competence to communicative language pedagogy* // *Language and Communication* / J.C. Richards, R.W. Schmidt (Eds). – London: Longman, 1983. – P. 2 – 27.
9. Celce-Murcia M. *Communicative Competence: A pedagogically motivated model with content specifications* / M. Celce-Murcia // *Applied Linguistics*. – 1995. – Vol. 6. – № 2. – P. 5-35.
10. Dudley-Evans T., St. John M. *Developments in English for Specific Purposes. A Multi-Disciplinary Approach* / T. Dudley-Evans, M. St. John. – Cambridge: CUP, 1998. – 301 p.

11. Hutchinson T. English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge University Press, 1987. – 179 p.
12. Sysoyev P. V. Developing an English for Specific Purposes Course Using a Learner Centered Approach: A Russian Experience. [Electronic resource] / P.V.Sysoyev // The Internet TESL Journal (The Tambov State University (Russia)). – 2000. – Vol. VI, No. 3, March. – P. 108-109. – Mode of access: <http://iteslj.org/Techniques/Sysoyev-ESP.html> – Title from the screen.
13. Munby J. Communicative syllabus design / J. Munby – Cambridge : Cambridge University Press, 1978. – 228 p.

References

1. Chomsky N. Aspects of the Theory of Syntax / Chomsky N. – MIT Press, 1969. – 261 p.
2. Hymes D. H. On Communicative Competence // Sociolinguistics. Selected Readings / J.B. Pride, J. Holmes (Eds). – Harmondsworth: Penguin Education, Penguin Books Ltd. – 1972. – P.269-293.
3. Philips S. U. Participant Structures and Communicative Competence: Warm Springs Children in Community and Classroom // Linguistic Anthropology: A Reader / A. Duranti (Ed.). – 2nd ed. – Wiley Blackwell, 2009. – P. 329-342.
4. Canary D. Interpersonal Communication. A Goals Based Approach / D. Canary, M. Cody, V. Manusov. – NY: St. Martin's Press. – 4th ed. – 2008. – 560 p. – Ch. 16.
5. Savignon S. J. Communicative Competence: An Experiment / S. J. Savignon // Foreign Language Teaching. – Philadelphia: The Centre for Curriculum Development, Inc., 1972. – P. 8.
6. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment / S. Nikolayeva (Ed.). – K.: Lenvit, 2003. – 273 p.
7. Sazhko L. A. Ways of formation Foreign Language Competence Building in Students of Philology Departments / L. A. Sazhko // Scientific works. – 2011. – № 161. – Vol. 173. – P. 116-119.
8. Canale M. From communicative competence to communicative language pedagogy // Language and Communication / J.C. Richards, R.W. Schmidt (Eds). – London: Longman, 1983. – P. 2 – 27.
9. Celce-Murcia M. Communicative Competence: A pedagogically motivated model with content specifications / M. Celce-Murcia // Applied Linguistics. – 1995. – Vol. 6. – № 2. – P. 5-35.
10. Dudley-Evans T., St. John M. Developments in English for Specific Purposes. A Multi-Disciplinary Approach / T. Dudley-Evans, M. St. John. – Cambridge: CUP, 1998. – 301 p.
11. Hutchinson T. English for Specific Purposes: A Learning-Centered Approach / T. Hutchinson, A. Waters. – Cambridge University Press, 1987. – 179 p.
12. Sysoyev P.V. Developing an English for Specific Purposes Course Using a Learner Centered Approach: A Russian Experience. [Electronic resource] / P.V.Sysoyev // The Internet TESL Journal (The Tambov State University (Russia)). – 2000. – Vol. VI, No. 3, March. – P. 108-109. – Mode of access: <http://iteslj.org/Techniques/Sysoyev-ESP.html> – Title from the screen.
13. Munby J. Communicative syllabus design / J. Munby – Cambridge : Cambridge University Press, 1978. – 228 p.

